

Nr 51.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående åtgärder för en effektiviserad sysselsättnings- och arbetsterapi.

(3:e avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t under elfte huvudtiteln (punkt 96) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Utbildningskurs för sysselsättnings- och arbetsterapeuter för budgetåret 1949/50 beräkna ett anslag av 60 000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i propositionen nr 42, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över inrikesärenden för den 28 januari 1949, föreslagit riksdagen att till Utbildning av sysselsättnings- och arbetsterapeuter för ifrågavarande budgetår anvisa ett anslag av 60 000 kronor.

Kommittén för partiellt arbetsföra och statens sjukhusutredning av år 1943 ha i juli 1947 avgivit gemensamt betänkande med utredningar och förslag angående sysselsättnings- och arbetsterapi vid vissa sjukhus och vårdanstalter m. m. (SOU 1947: 44). Sedermera har sjukhusutredningen i juni 1948 avgivit betänkande med synpunkter och förslag rörande sinnessjukvården (SOU 1948: 37).

I betänkandena har understrukits behovet av en utbyggd sysselsättnings- och arbetsterapi ej blott vid anstalter för mera långvarigt kroppssjuka samt för sinnessjukvård utan även vid lasarett, epidemisjukhus o. d. Det framhålls, att en väsentlig förutsättning för åstadkommande av en effektiv patientsysselsättning är, att verksamheten ställes under sakkunnig ledning. Kommittéerna ha därför föreslagit anställande av särskilt utbildade befattningshavare benämnda sysselsättnings- och arbetsterapeuter. Antalet sådana befattningshavare har för sanatorier, vanförestalter och därmed jämförliga anstalter beräknats till 73, för lasarett och andra kroppssjukhus till ca 200 samt för sinnessjukhus till 185. Då härjämte föreslagits 17 tjänster som föreståndare för arbetsterapi skulle det totala antalet terapeututbildade befattningshavare komma att uppgå till omkring 475.

Utbildningen av terapeuter föreslås tills vidare förlagd till slöjdföreningens skola i Göteborg och avses omfatta dels teknisk utbildning i ett 10-tal ämnen, dels socialmedicinsk undervisning. Utbildningstidens längd beräknas till fyra läs- och övningsterminer, kompletterade med sex månaders förpraktik på sjukhus och nio månaders assistenttjänstgöring på sjukhus eller vårdanstalt, där terapeut finnes.

Som inträdesfordringar föreslås bl. a., att sökanden skall ha fyllt 19 år samt ha normalkompetens eller realexamen eller två kurser vid folkhögskola eller därmed jämförlig utbildning.

För terapeuter vid statliga sjukhus och vårdanstalter samt manliga sådana vid sinnessjukhus föreslås placering i 13 lönegraden. Kvinnliga terapeuter vid sinnessjukhusen ha i avbidan på resultatet av utredningen rörande likalöneprincipen föreslagits skola hänföras till 12 lönegraden. — De årliga kostnaderna för utbildningen ha beräknats till 82 800 kronor, var till komma vissa engångskostnader, beräknade till 4 000 kronor. Under första året anses medelsbehovet kunna begränsas till ca 55 000 kronor. Statsverkets årliga kostnader för en utvidgad sysselsättnings- och arbetsterapi ha för statliga eller statsunderstödda sjukhus och vårdanstalter utanför sinnessjukvården uppskattats till 220 000 kronor och för sinnessjukvården till omkring 700 000 kronor.

Beträffande de *yttranden*, som avgivits av ett flertal myndigheter och organisationer, torde få hänvisas till propositionen.

Departementschefen finner behov föreligga av en effektiv sysselsättnings- och arbetsterapi vid sjukhus och vårdanstalter. Mest angeläget anses därvid vara att tillgodose behovet vid anstalter för huvudsakligen långvarigt sjuka eller invaliderade. Ehuru de sakkunniga anfört vägande skäl för sin uppfattning om behovet av särskild personal för ledning av denna verksamhet kan departementschefen i nuvarande läge icke förorda en utvidgning av personalorganisationen. Med den nu rådande bristen på sjukvårdspersonal anses det nödvändigt, att ansträngningarna inriktas på att söka bibehålla nuvarande vårdstandard, medan förbättringar av denna måste komma i andra hand. Departementschefen tillstyrker emellertid, att försöksvis utbildning anordnas av ett antal redan inom sjukvården arbetande befattningshavare för att handhava sysselsättnings- och arbetsterapi, varvid främst lämpliga skötare och sköterskor vid sinnessjukhusen anses böra komma i fråga. Möjlighet förutsattes dock skola lämnas öppen för att i undantagsfall mottaga även annan sökande, som äger särskilda förutsättningar för uppgiften.

Utbildningen föreslås skola förläggas till slöjdföreningens skola i Göteborg. Med hänsyn till den föreslagna rekryteringsprincipen anser departementschefen det icke lämpligt att uppdraga alltför snäva riktlinjer i fråga om inträdesfordringar, utbildningstidens längd, krav på för praktik m. m. utan den blivande kursledningen föreslås skola lämnas relativt fria händer. Det borde exempelvis undersökas, om icke för elever med vissa förkunskaper kan anordnas kompletterande utbildning. Som mål för utbildningen anses dock böra uppställas det kunskapsmål, som avses med den av de sakkunniga föreslagna tvååriga kursverksamheten. Vidare förordas, att utbildningen ställes under överinseende av överstyrelsen för yrkesutbildning och att den närmare ledningen anförtros en av överstyrelsen utsedd kursnämnd.

Den föreslagna, begränsade försöksutbildningen har icke givit departe-

mentschefen anledning att till principiellt övervägande upptaga frågan om särskild löneställning för befattningshavare med verksamhet inom sysselsättnings- och arbetsterapien.

Kostnaderna för verksamheten beräknas för nästkommande budgetår till 60 000 kronor.

Utskottet. En väl organiserad sysselsättnings- och arbetsterapi torde otvivelaktigt inom stora områden av sjukvården ha en betydelsefull uppgift att fylla för höjande av vårdens kvalitet och underlättande av patienternas återinträde i förvärvslivet. Detta torde särskilt vara fallet i fråga om sjuksjukhus, sanatorier, vanförestalter och liknande anstalter för vård av huvudsakligen långvarigt sjuka eller invalidiserade. Vad däremot beträffar kroppssjukhusen och därmed jämförliga sjukvårdsinrättningar, torde behovet av terapeutisk verksamhet — närmast sysselsättningsterapi — icke i samma utsträckning göra sig gällande. Härtill bidra i främsta rummet de vid dessa anstalter i allmänhet korta vårdtiderna ävensom det förhållandet, att patienternas tid numera i stor utsträckning tas i anspråk för behandlingar av olika slag.

Ehuru utskottet delar uppfattningen, att en effektivisering av nu ifrågasatta verksamheter inom vissa områden är erforderlig, hyser utskottet starka betänkligheter mot att i det nuvarande läget vidtaga åtgärder, som syfta till en omfattande utbyggnad av verksamheten och medföra ökat personalbehov. Med den rådande bristen på sjukvårdspersonal föreligga avsevärda svårigheter att bibehålla den nuvarande vårdstandarden. Utskottet delar därför departementschefens uppfattning att man för sysselsättnings- och arbetsterapien vid landets vårdanstalter i huvudsak måste lita till den personal, som redan finnes tillgänglig för verksamheten. I anslutning härtill vill utskottet erinra om vad Svenska stadsförbundet och Kalmar läns södra landstings förvaltningsutskott anfört i fråga om patienternas deltagande i arbetet på vårdavdelningarna. I den rådande personalbristen inom sjukvården torde en sådan form av sysselsättning — som lär ha praktiserats och givit goda resultat bl. a. i England — vara särskilt beaktansvärd.

Med hänsyn till vad ovan anförts vill utskottet i princip förordna, att man på detta område går fram med stor försiktighet och att verksamheten till en början får försökskaraktär. Som en följd härav torde även de av utredningarna uppdragna riktlinjerna för verksamheten i vissa hänseenden böra omprövas.

I fråga om den av kommittéerna föreslagna utbildningen har medicinalstyrelsen i sitt yttrande framhållit, att densamma synes alltför omfattande, speciellt beträffande de teoretiska studierna, samt att kravet på terapeuternas utbildning utan olägenhet torde kunna sänkas väsentligt. Utskottet delar denna uppfattning och vill ifrågasätta, om icke utbildningen åtminstone till en början borde inriktas på ett större antal korta kurser. Såsom departementschefen framhållit synes det lämpligt att i första hand utbilda personal, som redan arbetar inom sjukvården. Även andra kategorier böra

dock kunna komma i fråga, därvid bl. a. möjligheterna böra övervägas att inom denna verksamhet bereda partiellt arbetsföra lämplig sysselsättning. Utskottet ifrågasätter vidare, om icke de av kommittéerna föreslagna fordringarna för inträde till kurserna satts väl högt. Vid valet av kursdeltagare torde avgörande hänsyn böra fästas vid att vederbörande äga naturlig fallenhet och intresse för verksamheten.

Då såsom ovan anförts verksamheten bör bedrivas med försiktighet och tills vidare ges försökskaraktär, vill utskottet jämväl förorda, att möjligheterna att förenkla administrationen av kursverksamheten omprövas.

Under återopande av det anförda får utskottet med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag beträffande medelsanvisningen hemställa,

att riksdagen må till *Utbildning av sysselsättnings- och arbetsterapeuter* för budgetåret 1949/50 under elfte huvudtiteln anvisa ett anslag av 60 000 kronor.

Stockholm den 22 mars 1949.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Närvarande: se under utlåtandet nr 48.
